

In memoriam Koen De Feyter (†20 september 2024)

Wouter Vandenhole¹

Op 10 december vieren we de rechten van de mens. Een passende dag om te reflecteren over verwezenlijkingen en uitdagingen inzake mensenrechten. Anno 2024 doen we dit door stil te staan bij de blijvende betekenis van het werk van één van de iconen van de mensenrechten in Vlaanderen, professor Koen De Feyter.

Koen overleed geheel onverwacht op vrijdag 20 september 2024. Op het hoogtepunt van een rijkgevulde carrière, maar toch vooral met nog veel passie en plannen voor de toekomst. Plannen die hij zelf niet meer zal kunnen realiseren.

Een blik op Koens publicatielijst leert dat hij een uitgesproken volkenrechtelijke kijk op mensenrechten had. Hij schreef zelden of nooit over Straatsburg of burgerlijke en politieke rechten, maar des te meer over het recht op ontwikkeling, mensenrechten en ontwikkelingssamenwerking, rechten van inheemse volkeren, mensenrechten en bedrijven, en de lokale relevantie van mensenrechten.

Koens interesse ging verder dan het recht op zich: hij bestudeerde vooral wat je er al dan niet mee kon bereiken. Het deed hem ook nadenken over wie centraal moet staan. De helden van de mensenrechten, zoals hij ze noemde op mijn doctoraatsverdediging over procesvoering als sociale actie. Niet staten of hoven, maar de mensen of volkeren die strijden voor waardigheid en rechtvaardigheid. Die insteek (*localising human rights*) heeft Koen de voorbije twee decennia consequent doorgetrokken in onderzoek en maatschappelijk

engagement. Hij begeleidde vooral doctoraatsonderzoek dat empirisch nauwgezet in beeld bracht of en hoe lokale gemeenschappen een beroep deden op mensenrechtenaanspraken, of het nu ging om water, sanitaire voorzieningen, een eigen levenswijze of onderwijs. Hij nam bij voorkeur onderzoekers aan die met die lokale realiteiten vertrouwd waren. En hij bouwde geduldig aan gelijkwaardige partnerschappen met universiteiten in het Globale Zuiden. Dit was zeker niet altijd een gemakkelijke weg, maar de enige juiste, daarvan was Koen stellig overtuigd.

Koens doctoraat van begin jaren '90 van de vorige eeuw onderzocht een mensenrechtenbenadering van ontwikkeling. Het recht op ontwikkeling bekleedde daarin een prominente plaats. Hij heeft over dat recht veelvuldig gepubliceerd. In 2013 pleitte hij voor een kaderverdrag over het recht op ontwikkeling. De laatste publicatie van zijn hand over het recht op ontwikkeling, zo dacht hij toen. Meer had hij er niet over te zeggen, vertrouwde hij mij toe. Wat later kwam alles in een stroomversnelling. Koen werd lid van het expertenmechanisme over het recht op ontwikkeling en was er ook even de voorzitter van. Zijn laatste publicatie, die hij afwerkte aan het begin van de zomer van 2024 en zal verschijnen in 2025, gaat over de dragers van het recht op ontwikkeling. Dertig jaar gedegen en creatief academisch werk gekoppeld aan een sterk engagement.

Koen werd gedreven door een sterk gevoel voor rechtvaardigheid, in het bijzonder voor inheemse volkeren, lokale gemeenschappen en het Palestijnse volk. Zijn engagement was nooit een zaak van liefdadigheid, maar één

---

¹ Wouter Vandenhole is gewoon hoogleraar mensenrechten aan de Universiteit Antwerpen.

van rechten en structurele verandering. Dat voor het Palestijnse volk was er al lang, maar nam een steeds prominentere rol in de laatste jaren. Er was de samenwerking over emancipatorische mensenrechten met het Muwatin Institute for Democracy and Human Rights aan de Universiteit van Birzeit. Er is het proefschrift over *Zionism en Settler Colonialism: an Overlooked Genocide of the Palestinian People?* En er was de heel actieve inzet voor universitaire reflectie over samenwerking met Israëlische universiteiten. De juridische nota *Breaches of obligations arising from peremptory norms of general international law and consequences for institutional cooperation with universities in Israel* (zie verder in dit nummer) was Koens laatste wapenfeit in dit verband.

Met het overlijden van Koen blijft de Vlaamse mensenrechtenwereld (en bij uitbreiding die van recht en ontwikkeling) wat verweesd achter. Koen verstond de kunst om zichzelf 'misbaar' te maken: hij gaf mensen graag en veel vertrouwen, leidde genereus nieuwe generaties van studenten en onderzoekers op, en bouwde sterke structuren die hem kunnen en zullen overleven. Dat maakt hem net onmisbaar.